UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Syntaxis Joa[n]nis Despauterij Niniuit[a]e Berga[rum] diui Guinnoci ludimagistri

Spauter, Johannes de

Argentorati, Anno, M. D. XV.

Præpositiones ablatiui.

urn:nbn:de:hbz:466:1-70853

Visual Library

bis iuuenes,ut fœmina compti. Pridie,poſtridie Niger & Nebriſ.
p̄poſitionibus annumerāt,quia gtō & actō ſeruiūt. de his dicā in re
gula.Nam regimē fit idem &c̄. Retro ſolū eſt aduerbiū,quia ma-
le dicitur,uade retro me,ꝑ poſt,ſic tamē, ſed mendoſe in ſacris legit̄.

Præpoſitiones ablatiui.

A,ab,abs ſic differūt in ſyntaxi,a tm̄ cōſonantibus additur,ut a do-
mo,a tergo,ab uocalibus,ut ab andria & l.r.atq; i cōſona,ueluti ab
lege,regione hęc p̄ceptio elegantię datur.Nam ſępe infringit̄,ut etiā
Manci.bene diſputat.Plau.Da puere ab ſummo.Idem in Ciſt.Hæc
ciſtella nūnā hinc ab nobis domo eſt.Cęſar cōmenta.iij.Hoc cōſilio
ꝓbato ab ducibus &c̄.& alibi.Ab noſtris tenerēt̄.& in.iiij. Ne id q-
dem cęſar ab ſe imperari poſſe ait.Cice.ad Atticū.ab tuo & alibi,ab
cordilio.Perſi.a tergo.i.poſt.Teren.in An.Dic clare a uobis eſt.i.ue-
ſter eſt.Abs iūgit̄ q & t,& ijs quidē raro.alijs uix unq̄;,ut abs te,abs
tito,abs quiuis hoīe.ait Terē.Virgi.defendo a frigore myrtos,id eſt
cōtra frigus.Ocyū eſt a bellis.i.non bellat̄.uaco ab opere,ſum ocyo-
ſus.Pli.Virus equi a coitu ſtatim collectū.i.poſt coitū.Sueto .in cæ-
ſare.Plębs ſtatim a funere ad domū Bruti & Caſſij cum facibus tetē
dit. poſt fun us iuit,id eſt celebratis exequijs.Idē in Tyberio. A cō-
meatu caſtra repetētes,id eſt poſt cōmeatū.ſic a partu,id eſt poſt par
tum.Teren.A uilla mercenariū uidi,id eſt de uilla,Pau.apo. Exiſti-
mo me nihil minus feciſſe a magnis ap̄lis,id eſt q̄; magni ap̄li.ſic de-
clarat Calepi.Vęh mūdo a ſcādalis,id eſt,ꝓpter uel ꝓ,teſte eodē. Ci-
ce.Nemo cōtra ciuiū perditorū popularē,turbulētāq; demētiā a ſe-
natu,& a bonorū cauſa ſteterit cōſtātius,id eſt ꝓ partibus ſenatus &
bonorū,ſic dicimus a quæſtionibus,a teſtibus,a uolūtate,q̄ locutio
creberrima eſt apud idoneos authores.Inuenit̄ alijs modis poni,ut
cum dicimus aliquē eſſe a ſtudijs,a libellis,pedibus, manu &c̄.q p̄-
eſt ſtudijs &c̄.De his abunde in heteroclitis diſputamus,an ſint⁹ no-
mina cōpoſitę figurę,ut uult Sabellicus in Suetoniū,& ſequit̄ hanc
opinionem.Calepi.pluresq;.an ſint orōnes,ut uoluit Badi. Terē.in
Ecy.Ab ſeſe ſuā uoluptatē,ut expleat,id eſt ex ſeſe.ab re,id eſt pręter
ꝓpoſitā rem,cauſam & utilitatē,hoc eſt indecens. Sueto.in Aug.Et
quādo ad hoc uētū,non ab re fuerit ſubtexere &c̄.id eſt nō inconue
niens.Liui.Haud ab re duxi &c̄.id eſt nō inutile iudicaui. Teren.in
Heau.Tātū ne eſt ab re tua,tibi aliena ut cures,q̄ nihil ad te attinēt,
id eſt a negocijs tuis familiaribus, uel cōtra cōmodū tuū.Ex uel e re
mea huic aduerſat̄,id eſt ex utilitate uel cōmodo meo. In cōpoſitiōe
uarie hęc ſumunt̄,ut amēs,abſiſis &c̄.ſed apella eſt e græco ut apto-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ſtum &c̄. Cum Petro diſputo, ambulo &c̄. nota ſunt, cum inſtru-
mentis non iūgitur, ut in regimine ablatiui dicetur, non ponitur ſi-
ne caſu, nec compoſitionē ingreditur, ſed pro ea ponitur prępoſitio
inſeparabilis con, quę ſignificat ſimul, ut contraho &c̄. & perditur
aliquādo n, ut coeo. In quibuſdā cum poſtponitur neceſſario cauſa
euphonię, ut mecum, tecum, ſecum, nobiſcum, uobiſcum, & tam in
proſa q̄ carmine etiā neceſſario ait Nebriſſenſis. quacū, quicū, qui
buſcū. Quę aūt præponi gaudent, uix in proſa poſtponuntur, ut te-
pręter, te propter, te ſine, maria omnia circum. Inter adiectiuū & ſub
ſtantiuū etiā in proſa eſt elegātia, ut tua cum ſorore, meū ad patrem
Item in patris mei domo &c̄. Cice. Quid dulcius q̄ habere quocū
omnia audias loqui ut tecum. Cœno & iraſcor tecum, ſi cœnes &
iraſcaris, ut ego cœno apud te domi tue, etiā ſi non edas. Quū id eſt
quādo uel quāuis, de hoc in orthographia. Coram iudice, id eſt
in conſpectu iudicis, differt tamē ab ante oculos q̄ ante oculos lon-
ge intelligi poteſt, corā proximitatē ſignificat. Teren. in Eunu. Quæ
mihi ante oculos corā amatorem adduxti tuū. Coram ad certas per
ſonas frequētius pertinet, palam ad omnes. Lancilo. credit palā nō
eſſe prępoſitionē, quia caſui non ſeruit, ut ipſe ait, ſed fallitur. Ouidi.
lib. v. Triſtiū. Meq̄ palā tuto de me male ſępe loquūtur. Forſitā ob
ijciunt exiliūq̄ mihi. Idem de morte Druſi. Et fleuit populo cæſar
utrūq̄ palam. De palam & coram differētia ponitur. ff. de uerbo. ſi
gni. l. palam. Teren. Si falſum aut fictū continuo palam eſt. propalā
id eſt palā manifeſte, penultimā corripit, ut propalo, id eſt manifeſto
in longū creſco. Colu. lib. iij. Deinde ex eo ſulco quaſi ramos foſſa-
rum facies, per quos ut quęq̄ uirga poſtulauerit, propaletur. propa
tulum, id eſt late patēs & apertū. Coram aduerbiaſcit, ut redde quæ
mihi coram recepiſti, id eſt promiſiſti. Imperiti dicunt pręſentialiter,
ſed impręſentia & impręſentiarū ſignificant nunc. Clam patre id
egi. i. inſcio patre. clam cuſtodibus, id eſt ignorātibus cuſtodib9 &c̄.
Et ſepius quidē eſt apud oratores præpoſitio, apud alios etiā aduer-
bium. Vir. Clam ferro incautū ſupat ſecurus amorū. Ferro nō regi
tur a clam q̄d dico, q̄a Theſſalicēſis, aut adiutor eius Hermān9 Tor
rentinus uir facile doctiſſimus, credidit iuxta regere datiuū cū v̄bo
cōſtructo. Salu. Iuxta ſuę atq̄ hoſtiū uitæ pepcerūt, non regit iuxta
datiuū. regit̄ em̄ a uerbo pepcerūt, & iuxta ponit̄ p ſimiliter. Pli. Ca
pillus iuxta fœminis uiriſq̄ in probro exiſtimat̄, neq̄ hic quidē iu-
xta caſum habet ullū, & ſignificat ſimiliter eodē modo. Clam me eſt
p ignoro, elegātia eſt, ſic prętererit, fugit, latet, capit, fallit me hæc res. i.
ignoro hāc rem. Clāculū ſignificat etiā occulte. Clam Dona. etiam

dat actō. Plau. in merca. Ratus clam patrē meū poſſe habere, ſic ali-
bi idē ſępiuſcule. De. e. ex declarabo exēplis. Cice. ſcripſit de offi-
cijs. Notū eſt cyathus de auro. i. ex. audiui de patre. i. ex. Cato de re
ruſti. De dño bono colono, bonoq; ędificatore melius emit. Cic. in
epi. Emi domū de Craſſo, notauit hoc Nebriſ. Aliqñ dicit materiā,
& ſic differt ab a ꝓ q̊ ponebat. Pli. Iunior in epi. liber tā inept⁹, ut nō
de puero, ſed a puero factū eē credas. neſcio an mutauerim aliq̄d ſen
ſum expſſi. Mereor de te bñ aut male. i. cōfero tibi q̄d boni aut mali
loquunt ſic doctiſſimi. Plau. in pę. De te q̄dē didici hęc oīa. i. a uel ex
te. Tēplū de marmore. i. marmoreū. Vir. Solido de marmore tēpla.

E uocalibus nō iūgit, ſed ex, ut e regiōe. i. ex oppoſito, & eſt cōpo
ſitio. e re tua. i. tibi utile, ex utilitate tua. E re publica. i. ꝓ repu. Ex tpe
id eſt ex improuiſo. unde orō extēporalis uel extēporaria, & hō extē
poralis. Itē ex tēpore. i. ꝓ tēporis cōditiōe. Cice. ex tēpore officiū qrit
E renibus laborare, e pectore &c̄. i. in his morbū pati ē ſermo elegā
tiſſimus apud oratores, ex uinculis cauſam dicere, eſt uinctū rn̄dere
criminibus. Ex ſentētia aliq̄d habere. i. ad uotū & deſideriū noſtrū.
Quinti. Habes ne uxorē ex animi tui ſententia. Ex cōpoſito. i. dedita
opa, ex induſtria, ex cōuētiōe, quū aliq inter ſe cōuenerunt. Ex collo
pendet pharetra. i. a collo aut iuxta collū. Cel. ait. Vinū ex ſpongia
ꝓ uino madefacta. Panis ex aq̄ ſpōgia tincta ex uino, pharmacū liq̄
tur ex roſa, ſic dic panis ex iure, q̄d uulgus dicit offas. Quū dico ſur
git ex fonte aqua, rē ex re ꝓpinqu ī ſignifico. A fonte eſt aqua, ad lo-
cū de loco ſignifico, ait Lanci. Ex amphitheatro uenit q in ipō fuit,
ab amphitheatro uenit q in loco fuit ipſi ꝓximo. Ad tribunal uenit
litigator, hoc eſt ad locū tribunali ꝓximū. In tribunal uenit iudex q
in illo ſedet. Hęc Manci cū doctiſſimis. E Pāphilo grauida eſt Glice-
riū, nō a Pāphilo, Lanci. teſte. Abs te abeo, nō ex te, ſed audiui a te &
ex te. Ideo ſeruādus eſt doctorū uſus. In cōpoſitiōe uario mō ſignifi-
cant. Modo deorſum ſignificat de, ut demitto. hinc dictū eſt a ueteri-
bus, teſte Gellio li. xvi. ſuſq; deq; fero. i. ſurſum an deorſum res ferat
parui facio. i. q̄d uulgus dicit nō curo, detraho, deamo, demēs, deha-
beo. i. non habeo. Hieroñ. ad Euſto. Ita ille moderat uniuerſa, ut ne-
mo q̄d poſtulat, nemo dehabeat. Exlex enodis &c̄. Excogito. i. cogi-
tando inuenio. Plau. in Aſi. Me excurſim anhelitū ducere. i. excurſi-
tatione, ex compoſito, id eſt dedita opera dixit Liuius, ſed finē facio.

Pro interiectio patuit pro roſtris, pro ualuis fixit literas, id eſt in
ualuis pro roſtris, ꝓ curia factū, id eſt ante. Salu. ꝓ curia ſignum dat
Sueto. Religato pro foribus cane. Pro uicē dicit Terē. in. An. Ea le-
ge, ut ſi te inde exemerim ꝓ te molā, de hoc in primā regulam no-
minatiui dictū eſt. Pro teſtimonio adductus, id eſt cauſa exhibendi

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

teſtimonij.dedi pecuniā &c̄.Pro p̄dio,id eſt loco p̄dij.Pro iniuria.i. ꝓpter iniuriā,q̄d Cato dixit,ꝓ ſcapulis,q̄a ſerui ſcapulis uerberant̄ dū̄ maledicūt.Pro uiribus &,ꝓ uirili parte,qđ uulgus dicit,ꝓ poſſe id eſt ſcđm,ut,ꝓ meritis.Oui.Grauius Saturnia iuſſo,nec,ꝓ materia fert̄ doluiſſe,nec,ꝓ materia,id non ſcđm qualitatē rei q̄ iocoſa erat. Terē.Hoc tibi pro ſeruitio debeo,id eſt ſcđm ſeruitutis legem. Pro indiuiſo,id eſt nulla diuiſiōe habita,facta uel reputata, cōlultorū eſt & plinianū.Pro platonis ſentētia,ꝓ hominū iudicio,id eſt iuxta uel ſcđm.Sum,ꝓ p̄tore,id eſt loco p̄toris.Intercedo ꝓ poteſtate,id eſt au thoritate poteſtatis. Teren.Nam niſi hęc ita eſſent,ꝓ illo haud ſtares, id eſt,ꝓ defenſione illius.ſic Virgi.Pro turribus aſtant,Eſt pro etiam gręca p̄poſitio,utriuſq; plurima ſunt cōpoſita,ut prouideo,procon ſul,prodeo,probo ſcis propola &c̄. Videto ſi noſtris contētus non fueris.Perottū & Calepinū,promiſſa barba,id eſt lōga &c̄. a ꝓcul.

Præ cum æ diphthōgo,ut q̄ hinc fiunt omnia,ueluti p̄ter,unde, pręter hac,id eſt poſthac,elegās & plautinū,q̄ ait in Rudēte. Si p̄ter hac uerbū ſaxis hodie ego tibi cōminuā caput.Idē.prę ſibi in dtō di xit in Pęnu.ꝓ eo q̄d eſt ad ſuū geniū amœnādū,ait Baptiſta pius ho mo plautiniſſimus,& p̄ceptore Beroaldo digniſſimus .Prę.i. ꝓ uel ꝓpter. Apu.Prę luxuria cūcta ꝓfuderat. Prę.i. ante.Galterus.O fœ lix mortale genus ſi ſemꝑ haberes. Aeternū p̄ mēte bonū,finemq; ti meres. Teren.I præ ſequar.hic aduerbiū eſt. Augu.Prę cūctis hono randus,id eſt ante cūctos,uel pluſq; cuncti.Cale.dicit accuſatiuū ha bere apud Liui.li.i. Prope Tyberim fluuiū,quia prę ſe armētū agēs nando traiecerat.Miror quur id dixerit Cale. Nota autē minus cō mune p̄cedere,cum dicitur tyberim fluuiū,Præ dicit reſpectū & cō parationē. Terē.in Eu.Hic ego illū cōtēpſi p̄ me,id eſt ad cōparatio nem mei.Liui.Paruā albā p̄ ea urbe q̄ condereť fore.Catu.Dicebas quōdā ſolū te noſſe Catullū Leſbia,nec p̄ me uelle tenere Iouē. ſic p̄ illis nugę erāt oīa.Prę te reliq̄s deſpicis.Horatiū p̄ Virgilio cōtēnis. Hinc p̄ut. Terē.Pręut huius rabies q̄ dabit. Prę me fero,p̄ te fers,p̄ ſe fert elegātiſſimus ſermo ,ꝓ eo q̄d eſt dicto,factoue,& ipſa ſtatim frō te,q̄lem opinionē de aliq̄ re,aut hoīe habeat q̄ſpiā,ꝓfiteri. Quinti.Fi duciā igiť p̄ ſe ferat orator,ſempq; ita dicat tāq; de cauſa optime ſen tiat.ſic Ioānes lęticiā p̄ ſe fert.literę p̄ ſe ferūt elegātiā.i. uident̄ elegan tes.p̄ te fers triſticiā.i.uideris triſtis.prę me fero lęticiā.i.uideor lętus, diciť etiā ꝑ cōpoſitionē pręfero lęticiā, hilaritatē,ꝓ prę me fero &c̄. Prę.i. ab uel ex. Terē.Prę ſtudio dū id efficias q̄d cupis Idem in Eu. ut ſit miſera prę amore.Plau.in Perſa.Immo res oīs relictas habeo p̄ qđ tu uelis.i.reſpectu ei⁹ q̄d tu uelis.hic em̄ p̄ nullū habet caſum.

Compoſita huius p̄poſitionis uaria ſunt, que in Calepi. recte decla rata reperies, uel in Cornucopię Perotti. Sine & abſq; idē ſignifi- cant, neutrū cōpoſitionē ingredit̃, ut neq; palā, apud, pluresq; prępo ſitiones, nam ſyncerus placet magis e gręcis deriuari. Tenus uide principiū huius lectiōis.

Præpoſitiones cōmunes.

Prępoſitiones quę utriuis caſui ſeruiūt, cōmunes dicūtur, & ſunt clā, & aliquādo ꝑpter, ſed tam rarū eſt, ut nō numerētur. Sunt itaq; ꝓprie. In ſub, ſuper & ſubter, quibus, inepte addit Alexāder ſubtus, ut modo declarabimus. In ubi notat̃ motus etiā latēs de loco ad locū, actm̄ petit. Virg. Quo te uia ducit in urbē. Idē. Impulit in latus id eſt ad. eo in templū. ponā itaq; modos (licet forte nō omnes, tamē plures q̄ alius quiſq;) quibus petit actm̄, nam ſi eos cognouerimus, facile ſciemus qn̄ ablatiuū uolet. In igit̃ uult actm̄ pro erga uel con- tra. Virgi. Accipit in teucros animū, menteq; benignā. Idem. Quid meus æneas in te cōmittere tātū. Quid Troes potuere. Pro intra, ut in domū, ꝓficiſcor, ſed uerbo motus hic iungit̃, ut redeo in gratiam. Pro ad uel uſq; ad. ut in tuā ſalutē hoc feci, hic pōt ſignificare ꝑ. Pli. ita eſt profecto multis fortuna parcit in pœnā. In rem & in re, uide intereſt & refert. Potēs in pugnā, pro ſicuti, teſte Augu. quē ubi no- mino, intelligo Aureliū eccleſię lumē, ut ſedeo in amicū. i. ſicut ami- cus. Liuius. bellū in trigeſimū diē indixerant. i. uſq; ad triginta dies. Itē ubi dicit qualitatē ordinatiuā, ut opus in dies creſcit. Virgi. Inq; dies auidū caput altius effert. in dies & in horas cōparatiuū petunt, uel cōparatiuā uim habētia. Viuo in diē, in horā, non habendo niſi huius horę, uel diei rationē, in diē addico. i. rem ita uendo, ut niſi ali us ad p̄ſtitutū diē magis obtulerit, illius ſit qui primo obtulit. A ma ne in noctē. i. uſq; ad. Martia. Heſterno fœtere mero qui credit acer- ram Fallit̃, in lucē ſemꝑ acerta bibit. i. uſq; ad lucē uel diem. Omitto hæc in aliū locū. i. uſq; ad. Hora. in Saty. de Garrulo. dicere in aurē, id eſt aurē inſuſurrare. iuſti in perpetuū uiuūt. i. uſq; in. Conduntur in aluo uel in aluū, ſed hoc antiquū eſt, teſte Capro. Inuehor in ho- minē ęmulū Diomedes. dabo te in caueā, ait Plau. i. mittā te in carce rem. Multa in eā rem ſum locutus, ait Philel. i. ſuꝑ eā rem, tū em̄ ac- cuſatiuū habet quū adducimus teſtimoniū interp̄tis, ut Ser. in Do- natū, nō in Donato. Ambro. in Lucā. Lyra in actus aplicos, ſed Lu cas in actibus, quia authorē ꝑ abltm̄ cū p̄poſitōe in ſignificamus, ut Teren. in Andria, ſed Dona. in Andriā. Iſtud ut alia diligēter eſt no tandū. Ioānes dormit in aurē, in latus. i. ſuꝑ oia aurē, latus &c. ſiſiter